

Stručni članak

Primljeno 22. 12. 2021, prihvaćeno za objavljivanje 29. 6. 2021.

Ejla Ćurovac, MA

Gazi Husrev-begova biblioteka Sarajevo

ejla.curovac@gmail.com

ANALIZA STANJA ŠKOLSKIH BIBLIOTEKA MEDRESA U BOSNI I HERCEGOVINI

Sažetak

U radu je prikazano na koji način školske biblioteke vjerskih škola – medresa posluju i da li je njihovo poslovanje zadovoljavajuće i u skladu sa standardima. Kroz anketno istraživanje dobijeni su rezultati koji će u radu biti detaljno izloženi i analizirani, zajedno sa smjernicama i uputama kako da se zatečeno stanje promijeni i kako da se rad u školskim bibliotekama učini što kvalitetnijim i svrsishodnijim. Kroz istraživanje je pokazano koji su neki od osnovnih problema sa kojima se školske biblioteke medresa danas suočavaju, te kakvo je trenutno stanje u ove tri školske biblioteke. Neka od pitanja na koja je kroz ovaj rad ponuđen odgovor jesu stanje fonda školskih biblioteka, pitanje prostora same biblioteke ali i prostora za samostalni i grupni rad učenika, te analiza tehničke opremljenosti i osoblja biblioteke. Posebna pažnja je posvećena informacijskoj pismenosti koja je danas jedna od ključnih kompetencija za svakog bibliotekara, te za sve njihove učenike i korisnike.

Ključne riječi: Školske biblioteke, Gazi Husrev-begova medresa, bibliotekarstvo, Medresa “Džemaluddin ef. Čaušević”, Behram-begova medresa.

Uvod

Školske biblioteke su u vrijeme novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija često stavljene na margine obrazovnog procesa, ali ono što je značajno je da je uloga biblioteke svake godine sve veća i značajnija, najviše zbog toga što učenici, koji su informatički izvrsno opismenjeni, ne posjeduju osnovne kompetencije koje se tiču informacijske i medijske pismenosti, a tu školska biblioteka može imati veliki značaj. Ona

može biti središte obrazovanja učenika, ali i nastavnika jer danas uloga informacijsko-komunikacijskih tehnologija u procesima učenja mijenja koncept školskog bibliotekarstva, ali i bibliotekarstva u cjelini, što znači da ono danas, zaista, mora biti u suodnosu sa novim tehnologijama.

Biblioteka je od svojih početaka, od Asurbanipala, Aleksandrije i drugih, bila posmatrana kao središte i sjedište znanja, učenja, opismenjavanja ljudi. Danas, kada su nam nove vrste pismenosti - informacijska i medijska, od izuzetnog značaja, školska biblioteka treba biti središte širenja i implementacije ovih pismenosti u društvu.

Biblioteke bi trebale biti mjesta susreta, mjesta na kojima će se korisnici informisati o svemu onome što ih zanima, a o čemu tokom obrazovnog procesa ili svakodnevnog života ne uspijevaju saznati više, mjesta gdje će moći učiti, istraživati i otkrivati nove svjetove znanja, informacija i podataka.

U slučaju školskih biblioteka, postavlja se pitanje šta se sve može učiniti kako bi biblioteka doista postala informacijsko-komunikacijski centar škole. Koji su to procesi koje možemo iskoristiti da se počne razumijevati da biblioteka nije samo mjesto na kojem se pohranjuju knjige i iz kojeg se može posuditi lektira, već da je bibliotekar tu da pomogne svojim korisnicima pri svakom informacijskom problemu s kojim se suoče, pri pisanju domaćih zadataka, izradi referata, malih istraživanja, tumačenja lektira ili pisanja maturalnih radova. Također, biblioteka može biti i mjesto sastajanja sa književnicima, glumcima, slikarima, sportistima, mjesto održavanja radionica i kurseva, besplatnih instrukcija iz raznih oblasti – mjesto na kojem će svaki učenik, ali i nastavnik pronaći nešto za sebe. (Muhović, 2015)

Cilj ove analize je bio da se predstavi stanje u bibliotekama tri medrese unutar Bosne i Hercegovine, ne bi li se na taj način došlo i do nekih posebnih saznanja i mogućnosti za napredovanje bibliotečke struke u ovim institucijama, te da bi se učenicima i nastavnicima, koji su krajnji korisnici školske biblioteke, pružila što bolja usluga.

Podaci su se prikupljali direktnim odlaskom (Gazi Husrevbegova medresa), te telefonskim putem i popunjavanjem ankete putem e-maila (Medresa "Džemaluddin ef. Čaušević" i Behrambegova medresa). Školske biblioteke su mjesta koja trebaju biti

interaktivna, koja trebaju pružiti svu moguću podršku učenicima pri njihovom radu i učenju.

U Bosni i Hercegovini, prema zvaničnim informacijama Islamske zajednice, postoji 6 medresa, Behram-begova medresa u Tuzli, Elči Ibrahim-pašina medresa u Travniku, Gazi Husrev-begova medresa u Sarajevu, Karađoz-begova medresa u Mostaru, Medresa "Džemaluddin-ef. Čaušević" u Cazinu, te Medresa "Osman-ef. Redžović" u Visokom. Ovo istraživanje je obuhvatilo biblioteke tri medrese, a u budućnosti istraživanje može biti prošireno na preostale medrese, ali i druge obrazovne institucije pri Islamskoj zajednici Bosne i Hercegovine.

Pri istraživanju i izradi upitnika praćene su IFLA-ine i UNESCO-ve smjernice za školske biblioteke iz 2000. godine, u kojima su zapravo bile definisane osnovne zadaće svake školske biblioteke, kao što su davanje potpore pri učenju, razvijanje kritičkog mišljenja kod učenika, davanje izvora potrebnih za određeno istraživanje, ali i zadaće koje imaju bibliotekari kao poveznica između knjige i krajnjeg korisnika. Oni trebaju prepoznati potrebe svojih članova, i znati da, kao što Ranganathan kaže, svaka knjiga ima svoga korisnika. Neki od dodatnih zadataka bibliotekara su: *pružanje mogućnosti za stvaralačko iskustvo u upotrebi i kreiranju informacija za poticanje učenja, razumijevanja, mašte i užitka; poticanje svih učenika na usvajanje vještina procjene i upotrebe informacija, bez obzira na sve oblike komuniciranja unutar društva; školska knjižnica ispunjava sve ove ciljeve tako što razvija politiku i službe, odabire i prikuplja izvore, osigurava fizički i intelektualni pristup odgovarajućim izvorima informacija, osigurava podučavanje i zapošljava stručno osoblje.* (Kovačević, Lovrinčević, 2012)

Upitnik je sačinjen od nekoliko različitih tematskih cjelina kao što su informatička opremljenost, usluge, kadrovska politika, korisnici, informacijsko opismenjavanje itd. čime se željela dobiti potpuna slika o stanju ovih biblioteka.

Rezultati ankete

Prostor školske biblioteke ne mora biti savršen jer to nije, niti može biti, ključno za uspjeh i kvalitetno poslovanje jedne biblioteke, ali je opet činjenica da će lijepo uređena biblioteka

privući djecu i da će oni mnogo radije i češće dolaziti u prostorije u kojima se osjećaju ugodnije i slobodnije, gdje mogu sigurno čitati, boraviti u prostoru, pisati radove i učiti. Upravo je to ono što bi jedna uspješna školska biblioteka trebala ponuditi djeci bez obzira na površinu koju posjeduje ili lokaciju na kojoj se nalazi.

Površina biblioteke Behram-begove medrese iznosi oko 150 m² (depo za knjige, klub za učenike, radni prostor za učenike, čitaonica, priručni magacin i kancelarija bibliotekara), a jednaku površinu ima i biblioteka Gazi Husrev-begove medrese. Nešto manja od pomenutih je biblioteka Medrese "Džemaluddin ef. Čaušević" čija površina iznosi 85 m², čime su zapravo zadovoljene preporuke koje kažu kako biblioteka treba imati površinu veću od 60 m². Idealno bi bilo da biblioteka posjeduje:

1. *ulazni prostor (zaseban ulaz u odnosu na ostale sadržaje škole)*
2. *pult za knjižničara s računarom za davanje informacija, rad s korisnicima i stručni rad*
3. *prostor za smještaj građe u slobodnom pristupu*
4. *čitaonički prostor za pojedinačni rad, rad u skupini cijelog razrednog odjeljenja ili veće skupine učenika, prostor za računare (za korisnike) i AVopremu*
5. *mjesto za postavljanje izložbi* (Kovačević et al., 2012)

Naravno, veoma je teško zadovoljiti sve ove uvjete, s obzirom na to da je većina školskih zgrada starije gradnje, i da je teško pronaći odgovarajuće prostore za iznimno kvalitetan rad biblioteka. Što se čitaonice tiče, a ona je veoma bitna za učenike i njihov samostalni rad, samo Behram-begova medresa posjeduje čitaonicu sa 20 mjesta, s tim da i prostor kluba za učenike može poslužiti, kako za korištenje interneta i grupni rad, tako i za čitanje, što donosi još 22 mjesta. U biblioteci Medrese "Džemaluddin ef. Čaušević" ne postoji čitaonica i radi se na tome da se jedna stara učionica oslobodi i osposobi za korisnike, dok učenici Gazi Husrev-begove medrese većinom koriste čitaonicu Gazi Husrev-begove biblioteke koja se nalazi u istom krugu gdje i škola. Sva tri bibliotekara smatraju da je prostor biblioteke pogodan za rad korisnika i da su korisnici iznimno zadovoljni.

Što se tiče bibliotečke građe, koja je jedan od najosnovnijih uslova za postojanje biblioteke, Članom 7. Pravilnika o uvjetima za

osnivanje i rad biblioteka, propisano je da fond školske biblioteke zavisi od broja učenika koji pohađaju tu školu, te da se minimalno treba imati 9 knjiga na jednog učenika. Prema Pravilniku o uvjetima za osnivanje i rad biblioteke: *Fond bibliotečke građe treba da sadrži školsku lektiru utvrđenu planovima i programima rada, naučno popularnu i stručnu literaturu, periodične publikacije, bibliografije, enciklopedije, leksikone, rječnike i druge priručnike. Školska biblioteka treba da sadrži i informaciono-dokumentacionu i audiovizuelnu građu, te stručno-pedagošku literaturu za stručno usavršavanje nastavnika*, dok bi prema IFLA-inim i UNESCO-vim preporukama vezanim za bibliotečku građu, bilo dobro da zbirka knjiga sadrži deset knjiga po učeniku. *Najmanje školske biblioteke trebaju imati najmanje 2500 odgovarajućih jedinica građe novijeg datuma kako bi se osigurala ravnoteža između knjižne građe namijenjene korisnicima različite dobi, sposobnosti i porijekla. Najmanje 60% građe treba biti građa vezana uz nastavni program i nebeletristička građa. Ipak, školska biblioteka treba nabavljati i građu namijenjenu za slobodno vrijeme i razonodu kao što su popularni romani, muzička građa, računarske igre, časopisi i plakati...* U našim medresama, broj knjižne i neknjižne građe se kreće od 10.750 bibliotečkih jedinica u Medresi “Džemaluddin ef. Čaušević”, 11.557 u Behram-begovoj medresi, pa do 12.166 jedinica bibliotečke građe u Gazi Husrev-begovoj medresi. S obzirom na to da svaka od ove tri medrese u magacinskom prostoru ima još publikacija koje čekaju na obradu, i da se fondovi svakodnevno nadopunjuju, može se reći da posjeduju bogate bibliotečke fondove.

Školska biblioteka Behram-begove medrese je pretplaćena na 23 naslova novina, listova, časopisa i glasila (*Behar, Divan, Nacionalna Geografija, Infotrend, Amber, Logos, Preporodov Journal, Bošnjačka pismohrana, Anali, Prilozi za orijentalnu filologiju, Kelamul-šifa, Glasnik, Znakovi vremena, Takvim, Novi Mualim, Naša Škola, Didaktički putokazi, Semerkand, Preporod, Al-Adl, Bosanska Sumejja, Arhivska praksa, Preventen, Logos, Bosniaca*) što mnogo doprinosi boljem obrazovanju i informisanju njihovih učenika, a biblioteka Gazi Husrev-begove medrese prima samo izdanja Islamske zajednice, kao što su *Takvim, Zemzem,*

Preporod i Islamska misao, dok ostale časopise učenici većinom konsultiraju prema potrebi u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. U cazinskoj medresi svi stariji časopisi su uvezani u godišta i ukoričeni, a naslovi koje imaju su *Novi Muallim, Preporod, Glasnik, Novi Horizonti, Semerkand, Didaktički putokazi, Novi Behar, Gajret i Behar*.

Što se građe predviđene za lekturu tiče, biblioteke su u potpunosti prilagođene Nastavnom planu i programu i posjeduju sve ono što je njihovim učenicima potrebno za nesmetano obavljanje svakodnevnih školskih obaveza. Referentne zbirke su, također, prilično dobro opskrbljene, tako da Gazi Husrev-begova medresa posjeduje sve ono što su učenici tražili i što im je potrebno za rad, baš kao i Medresa “Džemaluddin ef. Čaušević”, dok biblioteka Behram-begove medrese posjeduje zaista bogatu referentnu zbirku sa naslovima kao što su *Islam ansiklopedisi, Hadislere islam, Encyclopedia of muslim-american history, Popularna enciklopedija, Encyclopedia britannica* itd.

Prema standardima o očuvanju bibliotečke građe, neophodno je da postoje optimalni uvjeti za svaki tip publikacija koje biblioteka posjeduje. Prostori u kojima su smješteni biblioteka i depo za knjige trebaju imati odgovarajuće i stabilne uvjete koji se odnose na temperaturu i vlažnost zraka, te je neophodno da police budu odgovarajuće i da ne doprinose daljem oštećenju knjiga koje se nalaze na njima. Sve tri biblioteke imaju zadovoljavajuće uvjete, i posjeduju zaštitu i određene strategije reagovanja prilikom bilo kojeg tipa prirodnih ili nekih drugih nepogoda, koje su većinom ustanovljene u okviru same škole.

Kada je u pitanju informatička opremljenost ovih školskih biblioteka, situacija je najbolja u Behram-begovoj medresi s obzirom na to da biblioteka ima 6 računara – jedan u kancelariji bibliotekara, jedan sa bazom podataka biblioteke i 4 računara koja su na raspolaganju učenicima. Učenici koriste računare u biblioteci za pisanje eseja i referata, ali i za druge potrebe. Prostor biblioteke je namijenjen i za pripremanje učenika za školska, kantonalna i federalna takmičenja. Također, važno je istaći da učenici posjeduju i vlastite računare i tablete koje koriste u edukativne svrhe. Pristup mreži je otvoren u cijeloj školi tako da pristup internetu imaju svi učenici i učenice, a pristup računarima je slobodan bilo kad od 9h

do 17h. Kada je to potrebno, učenicima je na raspolaganju i kabinet informatike u kojem je smješteno 30 računara.

Druge dvije biblioteke posjeduju samo po jedan računar namijenjen bibliotekaru, i učenici mu nemaju pristup. S obzirom na to da je u današnje vrijeme pristup online izvorima, bazama podataka i drugim aplikacijama korisnim za učenje zaista neophodan, bilo bi i više nego korisno kada bi putem projekata ili nekih drugih aktivnosti i ove dvije škole nabavile potrebnu opremu za školsku biblioteku, da bi ona mogla funkcionisati na što bolji način. Prisutnost informacijsko-komunikacijskih tehnologija je mnogo utjecala na same procese učenja i obrazovanja, te je od velike važnosti i za bibliotečku djelatnost. Danas su djeca od rođenja uronjena u digitalni i tehnološki svijet i neophodno je i da se obrazovni procesi, i biblioteke kao dio tih obrazovnih procesa, tome prilagode i pruže potrebne usluge svojim korisnicima.

Što se tiče programa za obradu knjiga, u Gazi Husrevbegovoj medresi se ne koristi niti jedan program, što zapravo mnogo otežava rad i korisnicima, ali i bibliotekaru ove ustanove. U Medresi "Džemaluddin ef. Čaušević" se koristi program Book Collector, a u Behram-begovoj medresi Facit v2.0. Bilo bi vema dobro da se ujednače programi i da sve medrese ili sve institucije Islamske zajednice imaju jedan program, koji bi bio unificiran i koji bi omogućio preuzimanje podataka iz jedne baze u drugu, i kopiranje zapisa, što bi mnogo olakšalo posao bibliotekarima, ali bi omogućilo i mnogo bolje uslove po pitanju međubibliotečke saradnje i pozajmice, te bolju komunikaciju između različitih bibliotekara, ali i korisnika tih biblioteka.

Danas su informacijska i medijska pismenost ključni pojmovi, jer pored klasičnih oblika pismenosti, ova dva tipa su neophodna za neometano i uspješno funkcionisanje svakog čovjeka koji radi, uči ili se stručno usavršava. Biblioteke moraju biti mjesta informacijskog opismenjavanja učenika, a to se posebno odnosi na biblioteke srednjih škola, u kojima bi učenici trebali dobiti sve moguće preduslove za kvalitetno visoko obrazovanje i za cjeloživotno učenje, istraživanje i analiziranje sadržaja sa kojima se susreću. "Široka i neprestana dostupnost sadržaja u digitalnom obliku, pred knjižnice postavlja zahtjeve za preoblikovanjem njihovih usluga i mogućim repozicioniranjem u odnosu na postojeću korisničku populaciju općenito, a posebno u odnosu na

populaciju mlađih naraštaja koji korištenje interneta prepostavljaju dolasku u knjižnicu.” (Vrana, Kovačević, 2010)

Danas korisnici nisu zadovoljni bibliotekom ukoliko ona pruža samo tradicionalne usluge izdavanja i posuđivanja knjiga, već naprotiv, traže interaktivnost, informatizaciju, i dodatne aktivnosti koje će im pokazati da je dolazak u biblioteku koristan da bi se određena istraživanja obavila. S obzirom na veliki broj online baza podataka, digitalnih biblioteka, besplatnih sadržaja i zaista kvalitetnih radova objavljenih u slobodnom pristupu, bibliotekar mora znati da ih koristi, pretražuje, ali i obučiti korisnike za iste poslove. Iznimno je bitno da bibliotekar svojim korisnicima omogući pristup sadržajima jer nažalost većina učenika nije upoznata sa ovim mogućnostima, a mogu im biti od izuzetnog značaja. Procesi informacijskog opismenjavanja se nažalost sprovode samo u Medresi Behram-beg, dok u preostale dvije škole ovi procesi i aktivnosti još nisu zaživjeli. Bibliotekar Behram-begove medrese, Rijad Šestan, kaže:

„Školska biblioteka ima svoju bibliotečku sekciju koju učenici i učenice svojom voljom odaberu. Tokom jedne školske godine bibliotekar obučava učenike i učenice za rad na bazi podataka FACIT i kako vršiti pretragu na istoj. Zatim, na sekciji se govori i o tome kako i na koji način doći do tražene informacije pretragom baza podataka na internetu. Prije svega učenicima govorim da je važno da uvide potrebu za određenom informacijom, da posjeduju znanja o tome kako doći do informacije, iskoristiti tu informaciju za rješavanje datog problema-zadatka, zatim kritički vrednovati i odabrati ono što je relevantno. Bibliotekar nije samo osoba koja reda knjige na policama i daje ih korisnicima na korištenje. Bibliotekar treba da bude najbolje informisan kako bi korisnicima mogao dati smjernice u njihovim potrebama. U školskoj biblioteci učenicima i učenicama pomažem pri izradi eseja, referata ili kada imaju, istraživačkim putem, riješiti neki problem koji im je postavio predmetni nastavnik.“

Školske biblioteke trebaju odgovoriti na potrebe svojih korisnika koje su danas nešto drugačije, ali ne smiju biti zanemarene. Današnje „net“ ili „google“ generacije su potpuno uronjene u svijet digitalnih tehnologija, pa se samim tim i biblioteke, kao i bibliotekari, tome moraju prilagođavati. “Osnovni zadatak biblioteke i bibliotekara jeste korisnicima omogućiti

slobodan pristup informacijskim izvorima i sadržajima. Tako se transformacijom informacija u znanje prevenira socijalna marginalizacija i isključivanje, te obezbjeđuju uvjeti ravnopravne informisanosti građana i građanki, što su pretpostavke za aktivno i slobodno javno govorenje i djelovanje. Uloga i zadatak školskih biblioteka ne razlikuje se isuviše od ovoga. Naprotiv, školske biblioteke predstavljaju neizostavan dio obrazovanja i aktivno doprinose njegovom razvoju, unapređenju učenja, stručnom usavršavanju nastavnika, i javnoj i kulturnoj djelatnosti škole.” (Šuta-Hibert, Muhović, Mutapčić, 2015, str. 37)

Veoma je bitno da biblioteke svojim aktivnostima odgovaraju potrebama i zahtjevima korisnika, ali i da su aktivno uključene u obrazovne procese škole. Biblioteka Gazi Husrev-begove medrese je stalno uključena u aktivnosti škole i tome se u posljednje vrijeme pridaje sve više pažnje da bi ova biblioteka bila potpuno po mjeri korisnika. U biblioteci Medrese “Džemaluddin ef. Čaušević” je vema slična situacija i mnogo se radi i sa učenicima, ali i sa profesorima, da bi se na njihove zahtjeve što bolje odgovorilo. Bibliotekar Behram-begove medrese kaže kako on kao bibliotekar ima jako dobru komunikaciju sa predmetnim profesorima, i kada je u pitanju literatura za realizaciju nastavnih sadržaja redovno se analizira stanje i nabavljaju novi naslovi, tako da se ono što nedostaje nabavi u kratkom vremenskom periodu ukoliko postoje uvjeti za to. U okviru aktivnosti biblioteke redovno se ide u posjetu Sarajevskom sajmu knjiga u mjesecu aprilu, promovišu se novi naslovi knjiga na panoima koje uradi bibliotečka sekcija uz kratak osvrt na knjigu, organizuje se i promocija određenih naslova sa učenicima za njihove razrede, a biblioteka je uključena i u odgojno-obrazovni proces škole. Bibliotekar prati potrebe učenika i učenica, i informiše ih o najnovijim izdanjima, kako da pišu radove, eseje, referate, kako da pristupaju određenoj građi i slično.

Neophodno je da biblioteke vrše određene aktivnosti kojima bi privukli učenike da dođu u biblioteku i da shvate koliki je njen značaj, te se školska biblioteka mora uključiti u kulturni i javni život škole ne bi li i na taj način doprinijela svom što boljem statusu unutar škole, ali i predstavila se učenicima kao mjesto na kojem mogu dobiti potrebne informacije i olakšati cijeli svoj naučno-istraživački proces .

U školskoj biblioteci Gazi Husrev-begove medrese kontinuirana je saradnja sa učenicima i uz pomoć toga se želi doći do informacija o tome kako im što bolje pomoći i pružiti što kvalitetnije usluge, a biblioteka je povremeno uključena i u ostale aktivnosti škole. U biblioteci Behram-begove medrese oduvijek se radi na aktivnostima kojima se aktualizira čitanje među učenicima. U posljednje vrijeme se još više radi na tom planu, jer se vidi da je to zaista neophodno. Prilikom organiziranja „Dana porodičnih vrijednosti“ bibliotečka sekcija radi na pozivnicama za posjetitelje manifestacije, baš kao i za Dan vakifa. Prilikom organiziranja okruglih stolova i predavanja, članovi sekcije sa bibliotekarom su u organizaciji takvih javnih kulturnih događaja. Bibliotekar često drži i predavanja za učenike, čime zapravo želi promovisati čitanje i istraživanje, te ujedno nastoji i ulogu biblioteke u poimanju učenika i nastavnika postaviti na pravo mjesto, koje biblioteka i zaslužuje. Često dovodi i goste, poznate bosanskohercegovačke književnike koji također učenicima govore o važnosti čitanja, knjige i samih biblioteka. Sličan princip ima i biblioteka Medrese “Džemaluddin ef. Čaušević”, gdje se veoma često održavaju promocije knjiga, druženja sa autorima, te razne interaktivne tribine i radionice.

Unutar školske zajednice bibliotekar mora imati poseban položaj koji će mu omogućiti da učenicima bude osnovna podrška pri učenju i obrazovanju. Neke od uloga školskog bibliotekara su da:

1. Upravlja i stvara okruženje pogodno za učenje unutar školske zajednice,
 2. Ima snažan utjecaj na učenje i obučavanje,
 3. Čini učenje relevantnim i zanimljivim,
 4. Motivira na čitanje,
 5. Ostaje u toku dešavanja i dio je zajednice,
 6. Vođa je, a ne samo sljedbenik,
 7. Ohrabruje učenike da budu kreativni i inovativni
- (Kovačević et al., 2014, str. 46)

Upravo ovo trebaju vidjeti i bibliotekari svih naših institucija da shvate da su od iznimno velikog značaja i da je njihova uloga mnogostruka, te da trebaju biti i više nego ponosni jer su oni jedna od ključnih stepenica za uspješan odgoj i obrazovanje mnogih generacija naših do sada poznatih, ali i budućih naučnika, književnika, alima, hafiza itd.

Zaključak

Postoji mnoštvo načina da stanje u školskim bibliotekama medresa bude još mnogo bolje, a tome posebno mogu doprinijeti bibliotekari svojim radom i kreativnošću kroz radionice, rad sa učenicima, roditeljima i nastavnicima, kroz organiziranje bazara, priredbi i sličnih stvari. Također, bibliotekar ima slobodu i uz pomoć učenika može odabrati neke nove discipline kojima će ih podučavati, može zajedno sa njima pronaći neke teme koje ih interesuju i onda raditi na tome. Radionice u bibliotekama mogu biti od velikog značaja, posebno ako se djeci naprave i posebni certifikati kao zahvalnice što su učestvovali, jer na taj ih se način uči da vrednuju i cijene svoj rad i trud. Oni kroz radionice aktivno učestvuju, promišljaju i rješavaju razne probleme sa kojima se prilikom rada susreću. Veoma bitno u radionicama jeste komuniciranje, jer se na taj način vježbaju i mnoge druge stavke koje su povezane sa emocionalnom inteligencijom, što je također neophodno razvijati kod učenika.

Dobra saradnja između biblioteka i kulturnih institucija može biti veoma značajna, i zbog toga i Gazi Husrev-begova biblioteka, kao središnja biblioteka Islamske zajednice uvijek rado učestvuje u radionicama, aktivnostima i uslugama drugih institucija, pogotovo onih vezanih uz obrazovanje i djecu. To može biti izuzetna motivacija za bibliotekare obje institucije jer se daje na važnosti svakoj od njih kroz tu saradnju, a dobri odnosi u zajednici su zapravo i ključ za dobro poslovanje.

Dobra školska biblioteka je ogledalo same škole, jer ona tu školu i predstavlja. Ona nije samo mjesto na kojem se nalaze knjige, već je ona cijeli koncept, izraz školske etike, vrijednosti, značaja. Školska biblioteka je prozor u svijet!

Literatura

- IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice* (2004).
Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- Kovačević, D, & Lovrinčević, J. (2012). *Školski knjižničar*. Zagreb: Zavod za informacijske studije.
- Kovačević, D, & Lovrinčević, J. (2014). *Mjerila kvalitete rada u hrvatskom školskom knjižničarstvu*. Osijek: Odjel za kulturologiju.

Muhović, E. (2015). *Organizacija bibliotečkog poslovanja na primjeru školskih biblioteka Kantona Sarajevo : završni diplomski rad*. Sarajevo: Filozofski fakultet.

1. *Pravilnik o uslovima za osnivanje i rad biblioteke*.

Šuta-Hibert, M., & Muhović, E., & Mutapčić, V. (2015). *Analiza stanja školskih biblioteka osnovnih i srednjih škola kantona Sarajevo*. Sarajevo: Školegijum.

Vrana R., & Kovačević J. (2010). Položaj knjižnice u umreženom društvu. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 53, br.3/4.

AN ANALYSIS OF THE STATE OF MADRASSA SCHOOL LIBRARIES IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Ejla Ćurovac, MA

Abstract

The paper presents the way in which libraries of religious schools – madrassas operate and whether their work is satisfactory and in accordance with the standards. The results, which were obtained by administering a survey, will be presented and analyzed in detail, along with guidelines and instructions on how to change the current situation and to make the work in school libraries of the highest quality possible and as purposeful as possible. The research indicated some of the basic problems that school libraries of madrassas are facing nowadays, and the current situation in these three school libraries. Some of the issues tackled in this paper are: the state of school library stock, library space, space for independent and group work, as well as the analysis of technical equipment and library staff. Special attention is paid to information literacy, which is today one of the key competencies for every librarian, as well as for all their students and users.

Keywords: school libraries, Gazi Husrev-bey's madrassa, librarianship, Madrassa Džemaluddin ef. Čaušević, Behram-bey's madrassa.

أ.أيلة تشورواتس – مكتبة غازي خسرو بك في سراييفو

تحليل حالة المكتبات في المدارس الإسلامية في البوسنة والهرسك

الملخص

قدّمت في البحث الطريقة التي تعمل بها المكتبات المدرسية للمدارس الإسلامية وما إذا كانت أعمالها مرضية ومتوافقة مع المعايير المرسومة. ومن خلال الاستبيان، تم الحصول على النتائج، والتي سيتم عرضها وتحليلها بالتفصيل، مع الإرشادات والتعليمات حول كيفية تغيير الوضع الحالي وكيفية جعل العمل في المكتبات المدرسية عالي الجودة ومفيداً قدر الإمكان. أظهر البحث بعض المشاكل الأساسية التي تواجهها مكتبات المدارس الإسلامية اليوم، وكذلك الوضع الحالي في المكتبات المدرسية الثلاث. بعض الأسئلة التي تمت الإجابة عليها من خلال هذا البحث هي حالة رصيد الكتب والمراجع الموجودة في المكتبة المدرسية، ومسألة مساحة المكتبة نفسها، وكذلك أيضاً مساحة العمل المستقل والجماعي للطلاب، وتحليل المعدات التقنية وموظفي المكتبة. يتم إيلاء اهتمام خاص لمعرفة المعلوماتية، والتي تعد اليوم إحدى الكفاءات الرئيسية لكل عامل في المكتبة، ولجميع طلابهم ومستخدميه.

الكلمات الأساسية: مكتبات مدرسية، مدرسة غازي خسرو بك، علم المكتبات، مدرسة جمال الدين أفندي تشاوشوتش، مدرسة بهرام بك.